

Chaos a šance

Slovo chaos v Genezi a u Ovidia

Řecké slovo *chaos* (zející, nesmírný, prázdný, temný prostor světa před stvořením, podle Menge-Guthlinga a J. B. Hofmanna) se vztahuje ke slovnímu kořenu „ghew“ = rozestupovat se¹, tak poukazuje na „prázdný“, ještě neuspořádaný časoprostor pralayi mezi dvěma ztělesněními země.

U Hesioda (O zrození bohů) to byl prázdný, nesmírný prostor, který existoval *před* všemi věcmi. Podle Ovidia byl chaos „v nesmírné temnotě ležící, beztvárá prahmota“ (Duden, etymologie), která v sobě nesla látkovost pro budoucí vytvoření světa. V Proměnách I, 7 Ovídius vysvětluje, že chaos je nezpracovaná hmota, v níž ležely zárodky všeho později vytvořeného ještě *neuspořádaně smíšený*. Tento význam přešel do naší běžné řeči.

Toto dosavadní „neuspořádání“ nás přivádí na místo v Genezi: 1. Mojž. 1, 2), které Luther přeložil takto: „A země byla pustá a prázdná.“²

Země nebyla ještě vnímatelná a pro uspořádání chaosu k činnosti nebyl dán ještě žádný podnět, ještě se nic nedostalo do v uspořádaného pohybu. V hebrejském textu je na tomto místě: „Ve-ha-arec hajta tohu va-vohu“, tj. země byla „tohu va-vohu“ a R. Steiner k

1 původní pojem ghew = rozestupovat se, řecký chaskein = gaffēn /civět, rozevřít se, v překvapení stát s otevřenými ústy, pohlížet na něco s úžasem (pozn. aut.)

2 Septuaginta oproti tomu zajímavě překládá „hé de gé én aóratos kai akataskeúastō s . . . t e d y země byla „nevidaná“, „neviditelná“ (aóratos z aworatos, tedy vlastně nevnímatelná) a neuspořádaná, nezkonstruovaná, nezformovaná (a-kata-skeúastos; skeúos = nástroj od kořene skew, sku = dát do pohybu, posunout, jít! (pozn. aut.)

tomu uvádí:

„Tady máme... do činění s navzájem se pronikajícími elementy tepla, vzduchu a vody. Vše se tu vlnilo a spřádalo dohromady...“ (GA 122) R. Steiner z hlásek „tohuva³bohu“ odvodil význam slova. Popis „zející prázdnoty“, „před stvořením světa“, „před všemi věcmi“, „bez podoby a neustavené“ atd. by mohl poukazovat na stadium pralaya³, ať již před starým Saturnem nebo před dnešní Zemí, která v polární epoše opakovala saturnský vývoj na vyšším stupni.

Počáteční stavy Země

Představa o prahmotě, která v sobě nese substanci pro budoucí tvoření světa, by mohla poukázat na mýtickou vzpomínku na „éterný stav“ starého Saturnu, popřípadě na polární epochu Země po pralayi (viz k tomu mj. GA 106). R. Steiner vyložil stav chaosu slovy: „Neboť když ona prvotní mlha vystoupila k nové viditelnosti... kdy po dlouhé přestávce pozemská prvotní mlha takřikajíc vystoupila...“ (GA 104). K tomu dále čteme: „Země byla velkou éternou koulí... obklopenou duchovní substancí... Zcela na začátku byla dole *zmatená, promlčením vířící éterná substance*, mnohem hustější než jednotná božská duchovní substance, která natahovala ruce, aby z *chaosu*⁴ vytvořila útvar...“ (GA 95)

Můžeme mít dojem, který se zřetelně neprojevuje, obrácíme-li se jen na latinsko-římské zdroje, že původní význam *cadere* = spadnout, zřítit se (*decadere* se ještě v klasické latině nevyskytovalo) se vztahuje na všeobecný prožitek. Jako by se slovem *cadere* v představě vodo-pádu, stékání, padání k zemi, nešťastné náhody, octnutí se v nějaké situaci atd. vyslovovalo něco, co kdysi duševně duchovní lidská bytost

3 R. Steiner: *Tajná věda*, GA 13, Fabula, Hranice 2005 (pozn. vyd.)

4 Slovo *chance*, převzaté z francouzštiny, pochází z latinského *cadere*, z kořenu „*cad*“ = padat. Latinské *cadentia* byl šťastný případ pádu kostky při hazardní hře, na rozdíl od středověké *decadentia* = rozpad, zánik. „*Casus*“ znamenal „příležitost k něčemu, která nastala náhodou“, potom však také „úpadek, zánik, osud, smrt“, (pozn. aut.)

kdysi prožívala jako „pád dolů“ a „ocitnutí se uvnitř“ v tělesnosti a tím v pozemských danostech. „Cusus“ tak znamená také úmrtí (snad původně vnímané jako úmrtí v duchovním světě, když jsme se narodili do pozemského světa) a osud, vnímaný jako náhoda také v tom, co se někomu osudově přihodí, právě pokud skrytost osudu neprohlédne.

Změny dědičné výbavy, šance a dědičnost

Ale z francouzského chance (šťastný hod, šťastná příhoda, náhoda, možný případ, štěstí) prosvítá pozitivní strana slova „casus“, kterou také v tomto termínu pocítujeme, když mluvíme o šanci v životě. Uchopením šance, jejím využitím, vnímáním, ale také propásknutím či zmeškáním šance nastupuje na místo pasivního aspektu náhody aktivní aspekt Já v rozvoji osobnosti.

Šance jako příležitost, které se můžeme chopit, předpokládá, že umíme vstoupit do situace, která není příliš pevně daná. V těchto podmínkách musíme umět ještě svobodně jednat. Každý nový začátek vyžaduje otevřenou situaci. Dědičnost je tak příležitostí a vázaností současně, přičemž vázanost, když ji dostatečně nezaktivizujeme k uskutečnění vlastních iniciativ, se projevuje jako pouta. Změny dědičné výbavy by měly chaotickou povahu, kdyby nebyly plánované a žádoucí z duchovního hlediska evoluce. V uvedeném smyslu je však můžeme považovat za šanci, pokud v omezené míře připustíme chaos, tedy dovolíme, aby uvolnil neohebnou danost (dědičnost) a tím odhalil nové pořádkující síle další možnosti působení. Chaotizace dědičné výměny však nesmí zajít tak daleko, aby řídicí princip „nebyl ve stavu“ zasáhnout se svým řízením a musel by zůstat stát mimo tělesnost.

Nové procesy ztěžující inkarnaci

Existují nové procesy, které ztěžují řízenou inkarnaci. Mezi ně dnes v první řadě patří přibývajících účinky atomového záření, zvláště způsobů-

bené pokusy s atomovými zbraněmi. Přitom může nastat také změna lidské dědičné výbavy, jak lze tušit ze zvýšení počtu mutací. Eduard Teller, „otec vodíkové bomby“ v USA se dokonce na základě darwinistického názoru domníval, že v globálně zvýšené radioaktivitě lze spatřovat příznivou možnost pro postupnou mutaci živých bytostí, a proto se obrátil proti zákazu velkých nukleárních explozí v atmosféře (blíže W. Schupbach).

Experimenty, prováděné v této oblasti, vedou k závěru, že snadněji mohou být zničeny ty dědičné substance, které se v evoluci vytvořily jako poslední (tedy geny v chromozomech) - ty určují zvláště druhové znaky - nežli staré nosiče dědičnosti, které patří k základnímu typu. Vypadá to tak, jako by záření rozvazovalo dědičné struktury, které v evoluci nově přibývaly.

„Z popsaných experimentů zvláště zřetelně vyplývá destruktivní povaha umělých mutací, která spočívá na odbourání genových struktur... Neměli bychom počítat jen s vysloveně špatnými mutacemi a s narůstáním mutability, nýbrž také s všeobecným poklesem životní zdatnosti, výkonnosti a odolnosti. Namísto darwinisty očekávaných vyšších typů by stále více převažovaly primitivní, *atavistické*, pravěké“ (tamtéž).

Pevná dědičná výbava však garantuje stálost druhů. Nalézáme zvířecí a rostlinné formy, které po celý věk Země zůstaly stále téměř stejné. Jsou proto také nazývány živoucími fosíliemi, např. loděnka Nautilus, dvojdyšní a lalokoploutví (Latimérie podivná), Hatérie novozélandská (Sphenodon), Ježura štetinatá a ptakopysk, mezi rostlinami stromové kapradí, cykasorosty, Jinan dvojlaločný, araukárie, Meta- sekvoje čínská a mnoho dalších.

Pozemský vývoj živých bytostí na druhé straně také neprobíhal pozvolna. Byly doby, v nichž se náhle objevil nový typ a to v mnoha druhových formách, zatímco jiné, starší formy mnohdy rychle vymíraly. Georges Cuvier, zakladatel paleontologie jako vědy v dnešním smyslu, se domníval, že v tomto jevu lze rozpoznat průběh katastrof a v každém objevení se nových forem spatřovat nové stvoření v přírodních říších.

Mutabilita dědičné substance

Můžeme mít dojem, že před skokovým nástupem nových forem, tedy např. při přechodu od ryb k obožživníkům, se uskutečnila fáze *preadaptáčního vývoje*, na což i dnes zřetelně poukazuje vývoj, metamorfóza od pulce k žábě. Preadaptace se mohla uskutečnit jen tehdy, když se pevně spojený dědičný materiál občas uvolnil a mohly tak zasáhnout nové síly, které popohnaly vývoj kupředu. Dnešní mutabilitu genů bychom pak mohli považovat za zbytek bývalé mnohem větší mutability. Souvislost mezi evolucí a radioaktivitou formuluje Dobzhan- sky následujícím způsobem: „Na druhé straně nesmíme zapomenout, že veškerý život byl vždy vystaven určitému záření, stopy radioaktivních prvků se vyskytují v nitru všech živých těl i v jejich okolí. Toto prakticky neslábnoucí záření v pozadí vždy vytvářelo mutace.“

Dnes všeobecně pozorovaná vzrůstající mutabilita dědičné substance, která současně způsobuje také uvolnění dědičné struktury, by mohla být za určitých podmínek, jež budou v následujícím textu blíže charakterizovány, považována za šanci. Nové uspořádání dědičné výbavy pomocí genetických rekombinací (Dermott) působením duchovního zárodku fyzického těla při početí, které jsme se pokusili ukázat v 9. kapitole, by mohlo způsobit degeneraci fyzického těla, nebo jí případně zabránit. Neboť individuality inkarnující se do degenerovaných těl by nemohly odpovídajícím způsobem rozvinout své intence a tím utrpět újmu v neprospěch svého budoucího vývoje. Připomeňme již citované příklady, které podal R. Steiner. (GA 99, GA 120, GA 138, GA 168 a GA 317)

Éterné tělo a jeho uvolňování z fyzického těla

R. Steiner vždy poukazoval na to, že v budoucnosti se éterné tělo bude stále více uvolňovat z fyzického těla: „V atlantské době se

Á

ÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁ

člověk ponořil svým éterným tělem do fyzického těla... Životem ve fyzickém těle ale bylo jmění staré moudrosti neupotřebitelné... Protože člověk ve svém vlastním těle neměl pramen pro obnovení moudrosti, došlo k tomu, že pokaždé, když po smrti vystoupil ze svého fyzického těla, bylo v jeho éterném těle méně moudrosti.“

V budoucnosti bude vývoj pokračovat tak, „že člověk bude pozvolna opět vystupovat ze svého fyzického těla... a právě dnes je již méně spojen s fyzickým tělem než v době přítomnosti Krista. Fyzické tělo tak ještě více zhrublo. Nemá-li fyzické tělo v budoucnosti uschnout, musí být éternému tělu dodána síla, síla moudrosti. Toto éterné tělo, které vystupuje z fyzického těla, by mělo *obdržet sílu moudrosti ve fyzickém těle*. Zde uvnitř by mělo získat něco, co s sebou vynese ven. Když je pak venku a získalo-li tuto moudrost obdrželo, pak znovu zpětně působí na fyzické tělo a dává mu život, nenechá ho uschnout... Ale dnes již existuje anthroposofie! A tato anthroposofie bude stále více a více vysvětlovat lidstvu Kristův impulz a tím bude éternému tělu stále přivádět více života. A bude schopna přinést mu tolik života, že obměkčí také usychající část mozku...“ (GA 112)

Adekvátní popis najdeme v GA 113 a na otázku „Co to je, co fyzickému tělu dává schopnost přidat éternému tělu něco jako dědictví?“ Rudolf Steiner odpovídá takto: „To, co člověk může přidat, je to, co může získat zážitkem Krista ve fyzickém těle... To se ponoří do zážitků duše ve fyzickém světě tak, že duše *a tím i vše tělesné* bude připraveno, aby se do éterného těla mohlo vlévat vše, co v budoucnosti bude potřebovat. .. To, co je dnes ve fyzickém těle, vysílá síly do éterného těla...“ Připojme ještě místo, kde je vysvětleno „poslání duchovní vědy“: „Když se v našem čase duchovní věda stane stále více něčím, co bude v duši vnitřně živé... pak duše zesílí natolik, že získá *vládu nadfyzičnem*. K tomu jsou přirozeně potřebné *přechody*; k tomu je nutné všelicos, co vypadá dokonce *jako zhoršení, jako újmy*. Jsou to však přechodné formy, které ustoupí onomu *budoucímu stavu*, v němž lidé ve svých myšlenkách přijmou spirituální život a kde *pro všechno lidstvo nastane stav*, který bude znamenat *vládu duševně-duchovního nad fyzicky-hmotným...*“ (GA 114)

Zpětné působení fyzického těla

Vzhledem k našemu problému tedy můžeme shrnout: z duševně-duchovní úrovně působíme na fyzickou organizaci, tedy na fyzické tělo a na fantom, který tím získává sílu moudrosti jako určité dědictví. Fyzická organizace jako systém sil opět zpětně působí „na éterný nebo až na astrální systém sil nebo dokonce až dovnitř systému Já“. (GA 128)

Proto se pro další vývoj lidstva jeví tak důležité právě fyzické tělo, zvláště extrakt fyzického těla, fantom, jeho duchovní výtazek, který ostatně středověcí mystikové nazývali *tinkturou*. (GA 109) „Z dřívější podoby člověka, z podoby předchozího pozemského života“ je vypracováno „to, co pak bude podobou příští inkarnace, zprvu duchovní“. (GA 230)

Upozornění na fantom, na němž závisí vývoj (GA 131), by mohlo být důležité, protože v budoucnosti budeme stále nezávislejší na fyzickém těle. Ěterné tělo může dostávat sílu moudrosti jen v nadsmyslové fyzické organizaci, ve fantomu, poněvadž uvolněním éterného těla fyzické tělo „stále více hrubne“ (GA 120). Z toho nám bude jasnější také celý vývoj fantomu Ježíše z Nazaretu, protože od 12. roku života obdržel ze Zarathuštrova Já - skrze všechny bytostné články - celou pozemskou moudrost, z níž Ježíš mohl např. vyjadřovat své znalosti zákona.

Odvolaáme-li se nyní na popisy R. Steinera o těle zmrtvýchvstání (GA 131), kde je také řeč o přivtělení si tohoto těla zmrtvýchvstání, a když si k tomu vezmeme ještě popisy způsobu přivtělování zmnožených éterných a astrálních těl Ježíše z Nazaretu (GA 109), mohli bychom si představit, jak se fantom Ježíše z Nazaretu připojuje k fantomu člověka, aby mu pomáhal. Podle GA 112 a GA 113 by ale musela být *lidská fyzická organizace (Leib)* připravena tak, aby mohla síly moudrosti vlévat do éterného těla, tj. musí být i strukturována tak, aby se fantom Ježíše mohl přivtělit. Do živočišné

Á

Á

ÁÁÁÁÁ Á

fyzické organizace se přece přičlenit nemůže, zvláště když je ještě příliš spojena s fyzickým tělem (Körper).

Individuace proniknutá Kristem

Tyto děje jsou v jednotlivostech zřejmě velmi komplikované, protože ve hře je mnoho faktorů a uskutečňují se různorodé procesy přechodu. Tím, že fantom individuálního člověka zůstává zachován, by bylo konec konců umožněno zmrtvýchvstání individuálních lidských těl, proniknutých Kristem.

Neboť individuace získaná opětovnými pozemskými inkarnacemi a také individuální fyzická organizace musejí zůstat zachovány, protože na tomto individuálním lidském fantomu závisí vývoj individuálního Já. Kdyby fantom Ježíše z Nazaretu jakožto základ vědomí pro lidstvo působil pouze sám, vrátili bychom se do neindividuálního a tím nesvobodného prastavu, byť na vyšším stupni vývoje: na jedné straně do stavu před pádem do hříchu, tedy před ztělesněním, když Já starého Adama ještě bylo celolidské, na druhé straně na vývojový stupeň, který R. Steiner původně předvídal. (GA 131)

Předpokládá se zde nejméně trojí možnost: Za prvé, že generační posloupností musejí být připraveny dostatečně vhodné fyzické organizace a těla (Leibeskörper) pro individuality, které se chtějí inkarnovat; za druhé, že fantom nesmí být příliš poskvřen fyzickým tělem a celkově nepoužitelný, jak tomu bylo v určitém smyslu kdysi při tvoření zvířat, a za třetí, že vývoj Já lidských individualit nebude nakonec znemožněn potížemi při inkarnaci, které by nebylo možno překonat.

Když se upamatujeme na dřívější popis uchopení duchovního zárodku fyzického těla při početí u matky a bytosti Já u otce, potom si lze představit, jak duchovní zárodek a Já zasahují do chromozomálního uspořádání při redukčním dělení gamet, aby intence entelechií, které se chtějí vtělit, zformovaly odpovídajícím způsobem vhodné kombinace genů, a sice z pestré nabídky dědičné výbavy rodičů tak, aby fyzické tělo již od početí nebylo nějakým náhodným produktem.

Působení protikladných sil

„Chceme-li vůbec přivést síly kosmu k působení v naší pozemskosti, pak je zapotřebí, abychom to pozemské pokud možno intenzivně *vehnali do chaosu*. Všude tam, kde přivádíme k působení kosmos, musíme to pozemské *vehnat do chaosu*. V případě růstu rostlin se o to v určitém vztahu stará sama příroda. Nicméně je to nutné... protože *každý organismus* se buduje z *kosmu*... A v okamžiku, kdy je (semeno) přesazeno do pozemské oblasti, působí na ně vnější prvek Země velmi silně a ono je v každém okamžiku proniknuto touhou popřít kosmické, bujet a rozrůstat se do všech možných směrů, neboť to, co působí na Zemi, nechce držet tuto formu. Je tu nutnost, abychom proti *tíhnutí semene k chaosu*... přivedli proti pozemskému prvku do rostliny kosmický prvek, *jenž žije v semeni jako forma rostliny*.

Vypadá to jako utkáni dvou protikladných sil, sil, které v živých bytostech rozpouštějí formu, a sil, které v nich tuto formu neustále z kosmu obnovují, a tak spolu zápasí. Dnes člověku hrozí nebezpečí, že (GA 112) „kvůli materialistickým pověrám se budou zděděné sklony stále více a více ujímat vlády nad člověkem. Lidé v dědičných sklonech zpustnou...“ (GA 327)

Muselo by se to však projevit zvláště v tom, že fantom by udržel tvrdnoucí strukturu fyzického těla ve svém proniknutí a jako extrakt by byl později účinný v horním devachanu. Působení skrze duchovní „potravu“ se přece projeví teprve v příští inkarnaci ve zdraví a síle (viz tamtéž). Budou tedy k dispozici dva procesy: jednak posílení síly Já, jednak uvolňování dědičné struktury, aby sílicí moc Já mohla zasahovat také do dědičné struktury a nově jí utvářet.

Podle toho by také nemělo být představitelné, že by uvolnění dědičné struktury, vyvolané atomovým, radioaktivním zářením a jinými faktory, umožnilo nové uspořádání genové substance a dokonce zničení genů v chromozomech, a pokud neohrozí dědičnost základního lidského druhu, i novou výstavbu genové substance v chromozomech, protože odpor příliš silné dědičné struktury by byl téměř zlomen?

Novou výstavbu genové struktury, o níž jsme si ostatně již udělali

představu (viz v Tembrock) a kterou lze vysledovat z procesů oprav mutací, by tedy mohl, usuzující podle našich dosavadních pozorování, uskutečnit jen duchovní zárodek, jehož entelechie by se na to v předchozích životech karmicky vhodně připravila. Entelechická Já by opakovanými vtěleními ve stále se zhušťujících tělech by natolik posílila, že by se mohla postupně inkarnovat stále hlouběji do různých obalů tělesnosti, čímž by byl ovlivněn také vývoj vědomí, který by bylo možno podle toho sledovat. Snad ve směru nutného posílení Já existuje ještě podobný proces jako ten, o němž mluvil R. Steiner (v GA 99) a týkal se nejvýše vyvinutých individualit, které se již při početí chopí fyzického zárodku, hned ho zpracují, a tím zcela *ovládnu fyzické tělo*.

Fantom Ježíše z Nazaretu

Jak vysvětluje z popisu R. Steinera (GA 131), podle něhož fantom Ježíše z Nazaretu zůstal uchován jen tím, že mu nebyla zlámána žádná kost, působí hmotná, látková organizace fyzického těla zpětně na fantom. Okolnost, že Lucifer způsobil pošpinění fantomu tím, že se postaral o to, aby materiální látkovost a částičky popela (GA 131) byly přijaty do tohoto nadsmyslově viditelného těla, stejně jako líčení, že fantom Ježíše se nesměl spojit s materiálními součástmi fyzického těla - pouze s jeho solnými částmi (GA 131), a také skutečnost, že jizvy Ukřižovaného byly na těle Vzkříšeného viditelné a dokonce hmatatelné (Jn 20,24-27), jako bylo také mnohokrát pozorováno zraněnými (ve stadiu klinické smrti) při fenoménech opouštění fyzického těla - to vše poukazuje na zpětné působení fyzického těla (Körper) na fyzickou organizaci (Leib), na fantom.

Podle R. Steinera (GA 131) tomu tedy není jenom tak, „že plody vývoje, jímž procházíme ve svých tělech, prospívají individualitě“, nebo, jak je vyjádřeno v Janově evangeliu 15,16: „A Já dávám vám (způsobuji, podněcuji), že když přejdete (přes práh smrti; hypogaein 1 tu znamená „zemřít“), abyste si plod (svého pozemského života)

:

vzali s sebou a aby tento váš plod byl trvalý“, nýbrž i tak, že to, čím působí Já skrze astrální a éterné tělo do fyzického těla, opět zpětně působí. „Fyzický organismus *se svým systémem sil* působí zpětně na éterný nebo až na astrální systém sil, nebo dokonce až do systému Já.“ (GA 128)

Nebezpečí poškození fantomu látkovosti

Na základě tohoto zpětného působení fyzicky materiální tělesnosti na nejbližší vyšší bytostné články, tedy na fantom, vyplývá také důležitost toho, co působí v těle jako nositel dědičnosti, dědičná substance. Poškození fantomu látkovostí lze zvláště zřetelně vidět na následcích luciferského vlivu při tzv. pádu do hříchu, jak jej popsal R. Steiner. Jelikož své fyzické tělo, které jsme zdělili po předcích, ještě potřebujeme pro svůj další vývoj, také tento aspekt byl uplatněn v našich úvahách.

Na rozdíl od doby před koncem Měsíce v lemurské epoše vývoje Země, kdy byla fyzická tělesnost příliš tvrdá na to, aby tehdy slabá lidská Já ještě dokázala proniknout těla, kromě Adamových lidských Já, jimž k tomu zůstalo dost síly, je dnes evoluce člověka zřejmě ohrožena příliš velkým uvolněním dědičné struktury, protože člověk není ještě schopen svou tělesnost zcela ovládnout, alespoň ne všeobecně. Ještě se příliš musí opírat o své dědičné předpoklady.

Tento proces uvolňování je na druhé straně vyjádřením postupného osvobozování člověka od závislosti na pevně strukturované a tedy pevně dané dědičné substanci. Ale může dnešní člověk s tímto osvobozujícím stavem, který nastává uvolňováním dědičného základu, něco rozumného podniknout, když neumí vhodně zvyšovat nezištnou sílu vědomí svého Já? Jak by mohl svou sílu Já očistit a natolik posílit, aby se stal mohl stát pánem nad silami dědičnosti?

;

Nadvláda ducha nad zděděnými sklony

„Jiný však, jenž má vůli k poznávání, dává svému duchu potravu; *jeho duch* se stane silným a tento duch vyžaduje vládu nad tím, co se nezávisle na něm děje v jeho éterném a fyzickém těle... Duchovno,.. .když ho posílujeme a činíme mocnějším, *získává nadvládu* nad materiálním, tj. *nad zděděnými sklony*... Jakkoli mocně ještě působí zděděné sklony, já chci dát potravu duchovnu v sobě! Tak se stanu vítězem nad zděděnými sklony... Ale ve skutečnosti v důsledku materialistických pověr (myšlen je světový názor zvláště darwinistický) získávají dědičné sklony stále více a více moc nad člověkem. Lidé v dědičných sklonech zpustnou, pokud neposílí svého ducha a nebudou silným duchem neustále překonávat to, co se dědí... Člověk je postaven dovnitř celého světa a duchovno musí růst ve své síle. Když však jednou duchovno zeslábně, pak dokonce ani člověk, jenž je anthroposofem a přináší duchu dost potřebné potravu, se nestane vítězem nad všemi těmi věcmi, které přicházejí z materiálu. O to zřetelněji se to ale projeví v *příští inkarnaci* v jeho zdraví a síle...“ (GA 112, citováno zkráceně)

„Ať již zdědil cokoliv, jsou to dědičné znaky ve fyzickém, nanejvýš v éterném těle; svým správným životním názorem se *ve svém autentickém bytostném jádru* stane *stále silnějším a přemůže dědičné zatížení*, neboť duchovno, jestliže je přítomné ve správném smyslu, je schopné vyvážit to tělesné...“ (GA 116)

Jestliže však síla k překonání těžkostí souvisejících s dědičným ma- jetkem nebude dostatečná, a to navzdory poctivým snahám, počítá se podle R. Steinera (GA 131) ještě s jednou pomocí - lidem se dostane Kristova zmrtvýchvstalého těla, ovšem jen tehdy, když se s Ním budou schopni spojit. Zmrtvýchvstalé tělo Krista Ježíše je analogické, správněji řečeno, dokonce homologické lidskému duchovnímu zárodku/

„Zvedl se z hrobu; čistý fantom fyzického těla se všemi vlastnostmi fyzického těla... A [nyní] je možné obnovit onen vztah ke Kristu, skrze

něž pozemský člověk ke svému jinak se *rozpadajícímu* fyzickému tělu připojí tento fantom, který vstal z hrobu Golgoty..." (GA 131)

Tedy: duch získá nadvládu nad zděděnými sklony, bude však činný teprve v příští inkarnaci a také jen pro ty, kteří svůj spirituální život propojí s odpovídajícím úsilím o poznání. Pro lidstvo všeobecně je to aspekt budoucnosti. Ostatní, kteří nezískají nadvládu nad materiálním a nad zděděnými sklony, zpusťnou, což se ve velkém rozsahu děje již dnes. Aspekt minulosti zde působí dovnitř budoucnosti.

Nebezpečí tendencí uvolňujících staré pořádky

V přítomnosti prožíváme ve všech oblastech narůstající chaos, tj. tendence, které uvolňují staré pořádky. Tyto uvolňující tendence v sobě skrývají chaos. To, co je člověčenskou, humánní základní součástí naší bytosti a nachází se také v kultuře a přírodě, musí sice zůstat nedotčeno, aby byl zajištěn zdravý základ pro další vývoj, ale to, co ze starých, kdysi podnětných struktur nyní účinkuje jako brzda, musí být uvolněno natolik, aby mohly působit nové pokrokové intence.

Budoucí intence znamenají rozvíjení silnější spirituality na nové úrovni vědomí, kterou jsme získali v minulosti. Protože jsme však tělesnou strukturou ještě závislí na dědičnosti, mohlo by uvolnění dědičné výbavy (mj. způsobeno radioaktivním zářením), představovat možnost, jak intenzivně obnovujícím způsobem zasáhnout do dědičných struktur na základě duchovních intencí. Mohly by to však být pouze přechodné procesy, dříve než se budou moci uplatnit budoucí možnosti, o nichž mluvil R. Steiner. Kromě toho z historie vědomí lidstva víme, že nový vývojový stupeň se realizuje po celá tisíciletí, postupně, pomocí mnoha národů.

Ohledně rozsahu záření, které uvolňuje dědičnou základnu a způsobuje odbourávání genových struktur (W. Schüpbach) a tím také rozpad fyzického těla, se ptáme: jsme jako pozemští lidé, obdařeni jen pozemským rozumem, vůbec schopni rozpoznat a patřičně ovládat

rozsah působení sil atomového záření, který lze ještě obhájit a zpracovat; a jsme schopni patřičně ovládat to, co chceme předat budoucím lidem, svým dětem při jejich inkarnaci? Inkarnace se tím přece ztěžuje a jak jsme viděli, vzniká nezpůsobnost k životu. Máme přece dojem, že se již událo dost na to, aby se dědičná substance vytvářením mutací zchaotizovala, jak jsme výše popsali, a že nám nezbývá nic jiného, než tento vývoj v oblasti užívání atomové energie co nejdříve usměrňovat a brzdit.

Podobně se můžeme ptát, zda byla již dosažena nebo překročena míra toho, co mohou lidské bytosti chystající se vtělit ještě zpracovat, když pomyslíme na potraty a zmařená početí, zvláště existují-li ještě mnohé jiné, výše naznačené inkarnační těžkosti. Odcházejí snad všechny tyto individuality, aby se inkarnovaly v Číně, Africe, Brazílii nebo jinde?

Pojem morálky a vyšší stupeň vědomí

Jak víme z praktického života, zákony a předpisy jsou dnes ještě nutné, a to nejen pro děti a mladistvé. Přesto existuje tendence, kterou někdy právem vnímáme jako správnou tendenci - osvobodit se od poručnictví zákonů. Právem, pokud jsme již vstoupili do stádia vývoje vědomí Já, kdy chceme zakládat svou morálku na základě pochopení, pokud v každém okamžiku vědomého jednání bychom byli schopni dát zákony, které jsme poznali jako správné na základě nesobeckého pochopení nutnosti světového vývoje a rádi bychom si mysleli, že zákony již nepotřebujeme. Člověk však musí nejprve morálně růst a učit se morálně vnímat a morálně jednat, než může v sobě rozvinout schopnost individuálně zakládat morálku z vlastního Já, z poznání, a z nezištné síly Já. Pojem morálky, který se nám vžil z minulosti, by však potom nezůstal stejný, ale skrze nejistotu v hledání (chaos) by se postupně měnil k vyššímu stupni vědomí.

V této souvislosti je poučné a pro přemýšlení podnětné sledovat,

5 Z etymologii slovníku „Duden“ (ze shrnutí hesel „Morálka“, „Odvaha“ a „Usilování“) vybíráme následující údaje o původu a proměně významu slova „morálka“: „Pojem je odvozen od latinského ‚mos, moriš‘ - zvyk, obyčej, zvyklost, charakter. Základní význam je však vůle, podle čehož je tedy morálka vůle, která se stala pravidlem. Základ tohoto významu leží v kořeni ‚mé, mó‘, který znamená ‚o něco usilovat, prudce toužit, být vzrušen, usilovat, mít pevnou, silnou vůli‘. Ze stejného kořene vychází také kromě něm. slova ‚mühen‘ (namáhat se) také slovo Mut (odvaha; řec. mosthai = usilovat, toužit) i Gemüt (emoce), zde až k významu ‚hněv‘. Pojem ‚morálka‘ k nám přišel teprve cestou philosophiae moralis, tedy nauky o mravech, mravní aplikaci a mravnosti, a to z francouzského ‚morale‘, od 16. století také s významy, které jsou platné dodnes.“ (pozn. aut.)

Jakmile je však člověk skutečně dospělým (mundig), tedy se vlastně zbaví ochrany (ahd. „munt“) a stane se pánem vlastního duševního života, již nepotřebuje napomínání zákony. Sám nyní ví, co má dělat pro pokrok lidstva a čeho má zanechat.

R. Steiner při odpovědi na jednu otázku mj. řekl: „Když to, co žije v harmonii sfér, zobrazíme ještě dále dolů, až k Asurům, pak je zde ještě hrozivější síla, kterou již nemůžeme déle tajit. Tato síla, kterou si musíme představit jako mnohem silnější, než nejsilnější elektrické výboje, a která v každém případě přijde... pak si jen musíme přát, dříve než bude tato síla dána lidstvu nějakým vynálezcem, aby lidé v sobě již neměli *nic nemorálního*.“ (GA 130)

Nedostatečným výskytem schopností, které je třeba rozvíjet, vznikají v takové přechodné době chaoticky doléhající stavy. Jako signaturu doby ve všech oblastech prožíváme procesy uvolňování, které se dnes projevují jako otevírání brány pro nové možnosti. Jako by se celé lidstvo chystalo dosáhnout nového stupně vědomí, a sice dospělosti.

Každý nový krok evoluce, který byl současně vždy vývojem vědomí, býval vždy protrpěn skrze chaotické stavy. Vždy vyvolal zánik starého, ale teprve poté, co nové tu již bylo připraveno pod prahem dosud nutného.

Max Hoffmeister